

razlogov:

Toženi je sicer tajil, da je dotični odtok napravil, vendar pa priznal, da je ta odtok na tožnikovem travniku čistil in da je prst jemal iz njega, a dokazal ni, da je že prej kaj takega počenjal; to dejanje se mora torej smatrati za motenje mirne tožnikove posesti. Tožnik je sicer zahteval, da se toženemu popolnoma zabrani dotakniti se odtoka na njegovem travniku, a to zahtevanje obsega tudi namero toženemu zabraniti čistenje odtoka. Prvi sodnik si je tedaj dejanske razmere za podlago vzel in le tesneje tožbino zahtevanje uslišal.

Proti hudobnemu poškodovanju dolžnikovega imetja.

Vlada se je vendar jedenkrat odločila po kazenskem potu v okom priti neodpustljivemu ravnanju dolžnikov, kateri, če jim preti rubežen, z nezaslišanim cinizmom mnogokrat pokončavajo vse svoje imetje.

Akoravno spozna načrt novega kazenskega zakona tako prestopanje za kaznjivo, predložila je vlada državnemu zboru kratko novelico treh paragrafov, ki imajo jedino le vedenje omenjenih dolžnikov pred očmi.

Mi odobravamo popolnoma ta vladni korak.

Ne da bi se ogrevali pri predlaganji in sklepanji zakonov za načelo, da naj se za vsako potrebo, za vsako željo, naredi takoj posebna postava, kajti prepričani smo, kako težavno, kako nemogoče je po tem potu napraviti kaj stalnega in občno koristnega. Ali tu nam zeva huda rana, ki krvavi — reči smemo — od dne do dne vedno močnejše in ki krha zistematično mej ljudstvom pravni čut in uničuje blagostanje. In v takem položaji nam je ljubša slaba postava od nobene.

Načrt te novelice je, kakor smo že omenili — jako kratek. §. prvi znači ravnanje dolžnikov, kateri, če jim preti rubežen, zlobno škodujejo upnikom tako, da svojo imovino prodajajo, poškodujejo, uničujevajo ali jo sploh spravljajo ob vrednost, ki skrivajo svoje stvari, izmišljajo si dolgove ali pravne posle, kot pregrešek, ako ni najti hujše kaznjivega dejanja. Kaznovati ima se ta pre-

grešek z zaporom jednega meseca do jednega leta, če pa so okoliščine obteževalne, z ostrim zaporom šestih mesecev do dveh let. Paragraf drugi določuje, da velja postava tudi gledé dejanj, ki so se vršila, predno je stopila v moč in paragraf tretji omenja izvršitev tega zakona.

O tem načrtu obravnavalo se je že v poslanski zbornici, a konec obravnave bil je ta, da se je vrnil justičnemu odseku v popravo.

Mej ugovori proti načrtu naj omenimo le jednega, da znači vsako po tej postavi kaznjivo dejanje kot pregrešek, a nikdar kot prestopok, ko bi se bila napravila še tako majhna škoda.

Rekli smo že, da bi mi pri tem načrtu radi zatrli vse teoretične pomislke, ker smo prepričani, da bi taka postava, če bi bila tudi prav slaba, mnogo koristila. In morda bo celo od več, ko stopi novi kazenski zakonik v moč. A za nas je glavna stvar, da je pomoč nujna, in kdaj da dobimo novi kazenski zakon, kdo ve.

Vender pa želimo, da justični odsek premeni načrt tako, da se ima kaznovati tako dolžnikovo ravnanje kot pregrešek ali kot prestopok. Razloček mej obema bi se lahko našel po napravljeni škodi.

Praynemu čutu ugaja, da se tisti, ki je napravil za 100 gld. škode ostreje kaznuje od onega, ki je zlobno poškodoval kako stvar, ki je vredna 5 gld. In ta kazen naj se razloči ne samo po tem, kako dolgo da traja zapor, ampak tudi tako, da se kaznjivo dejanje drugače kvalificira v prvem, drugače v drugem slučaju. Pregledati se tudi ne sme, da bi po sedanjem načrtu nikdar ne bile kompetentne okrajne sodnije, da bi se za najmanjšo stvar moralo obravnati pri kolegijalnih sodnijah. Kako delo bilo bi to za sodnika, državno pravdnštvo in stranke, o tem imamo že nekoliko skušenj pri postavi proti živinski kugi. Na skrajnej meji dežele pozabi kak živinski gonjač, da danes zapade njegov živinski list. Jutri ga zasači žandarmerija. Stvar se naznani okrajni sodniji, ali ker ta ni kompetentna, odstopi jo deželni sodniji. Začne se preiskava, razpiše se glavna obravnava, zatoženi in priče imajo dolgo pot, da pridejo do sodnije. Pri obravnavi morajo biti štirje sodniki, državni pravdnik, zapisnikar, morebiti tudi zago-vornik. In kaj je konec vseh teh priprav. Ako se zatoženi ne spozna za nekrivega — kar se pač redkokrat zgodi — obsodi se na tri ali pet gld. globe.

Isto tako bi se godilo z nepoštenimi dolžniki, ki so napravili prav neznatno škodo, če obvelja sedanji načrt. Se ve da s tem razločkom, da bi se taka dejanja sodnji niti ne naznanjevala ne, ker bi si vsak upnik devetkrat premislil, ali hoče ovaditi dolžnika, kateri mu je napravil 2 gld. škode, in nakopati si na glavo dolgo pot v mesto, trutiti čas in trošiti denar.

Torej tudi iz tehničnih obzirov je neobhodno potrebno, da so v teh zadevah kompetentne okrajne sodnije.

Ako se ne motimo, imel bo državni zbor ob kratkem obravnavo o predlogu, da naj se tudi o dejanjih, ki so kaznjiva po postavi proti živinski kugi, določi kompetenca okrajnih sodnij. In jako čudno bi bilo, ko bi se sedaj sklenila postava s prav isto hibo, katera se namerava popraviti v drugem zakonu. —

Kako nujno pa je tu potrebna pomoč, o tem nam pač ni treba navajati posebnih dokazov.

Sedanji stan škoduje ne le upnike, uničuje ljudsko imovino, ampak demoralizira tudi pravni čut narodov.

Po našem civilnem postopniku more se realna eksekucija vršiti le zelo počasi. Od rabsodbe do eksekutivne rubežni preteče — recimo — tri tedne; od rubežni do ceditve šest tednov in od ceditve do zadnje prodaje tri mesece. Če v tem času — ki pa nikakor ni na dolgo razmerjen — upnik res nič ne izmakne, mora imeti že precej moralične moči v sebi.

Prezreti se tudi ne sme, da noben stan na svetu ne čuti tako močne ljubezni do zemlje, kjer je zrastel, katera ga nosi in redi, kot kmet. In to je psihologično popolnoma naravno. Ko mu torej preti nevarnost, da se mu bo vzelo, kar mu je najljubše na svetu, brez česar si svoje ekzistence niti misliti ne more, ni čuda, da se ga polasti slepa strast in besni obup in da si misli, če moram poginiti jaz, naj pogine celi svet in da pokonča, kar more doseči.

Skušnjav do devastacij se torej ne manjka in te skušnjave so toliko nevarneje, ker so nekaznjive.

Da pa se krha s takim ravnanjem pravni čut narodov, če eksekut pred obličjem sodnije, kakor nalašč morda jeden dan pred zadnjo prodajo, podira svoja poslopja, uničuje travnike in njive, je lahko umevno. Prostaku se bo vedno neumevno zdelo, kako

se more zapreti kdo zaradi ponezvestenja, ker je prodal zarubljeno kravo, da pa je brez kazni, če je podrl vsa svoja zarubljena posestva. In kdor se ni s pravoslovjem pečal, se bo zmerom čudil, zakaj se kaznuje lahkoživec, ki je izvabil iz žepa svojega znanca z zvitimi obljubami par desetakov, zakaj pa sodnija ne more do živega eksekutu, ki je po devastacijah za več stotakov „ogoljufal“ svoje upnike.

Naj se v tem oziru pomaga in sicer kar najhitreje mogoče.

Mi smo prepričani, da bo poslanska zbornica v kratkem sprejela poprej omenjeni postavni načrt. Želimo pa, da bi gosposka zbornica ne imela preveč teoretičnih, ali Bog znaj kakih pomislikov. Želimo to posebno zaradi tega, da se postava, če ravno ne zabrani, vsaj tudi predolgo ne zavleče.

dr. Št.

Černogorska zakonodajstva.

(Spisal Aleks. Hudovernik.)

Dokler je bila Črnagora ali Zeta, kakor se je prvotno imenovala, del srbske države, veljalo je v Črnogori običajno pravo srbsko, kakor ga je pozneje zapisal car Stjepan Dušan I. 1348. V teku časa pa so izgubile srbske dežele svojo samostalnost, le Črnogora jo je ohranila do današnjega dne, ter se po vsem razvijala na domači podlagi.

Najstarejši pisani zakon črnogorski izvira od l. 1368. Od nekdanj so živeli Črnogorci z bližnjimi Dubrovčani v prijateljstvu ter ž njimi kupčevali. Najstarejši zakoni črnogorski se tedaj ne ozirajo na domače pravne razmere, ampak obsegajo nekake garancije za Dubrovčane. Tako n. pr. oprošča zakon iz l. 1368 Dubrovčane carine. (col.)

Knez Gjurgaj Balšič mudil se je l. 1373. v Dubrovniku. Tu je z zapisom od 30. novembra istega leta obljubil Dubrovčanom, da jim povrne vsako škodo, ki jim jo bodo naredili njegovi podložniki; oprošča jih pa v tem zakonu vsakeršne nove carine, — „carine, koje nesu bile vlastelom i trgovcem dubrovčkim, da im nesu ni u mene, ni u moga brata Balša, ni u moga sinovca mladega Gjurgja, koje im nesu bile u cara Stjepana“ — kakor pravi izvirnik (Miklošič. Monumenta serb. stran 183—184.).